

**IMPACTUL SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE
ASUPRA MANAGEMENTULUI CAPITALULUI
UMAN (STUDIU DE CAZ: ÎNTREPRINDERILE
DE TRANSPORT AERIAN)**

*Tetiana SHKODA¹, dr.,
Universitatea Națională de Aviație, Kiev, Ucraina
Anastasia ȘTEFANIȚA², cercet. șt. st.,
Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, RM*

Societatea informațională este un concept complex, interdisciplinar și actual, care se referă la rolul tehnologiilor pe care le utilizăm în toate sferele vieții. Impactul societății informaționale asupra managementului capitalului uman este evident, întrucât instrumentele tehnologice sunt utilizate zilnic pentru îmbunătățirea performanțelor companiilor moderne. În acest articol este prezentată analiza activității întreprinderilor internaționale de transport aerian din perspectiva managementului capitalului uman (cazul Ucrainei și Republicii Moldova).

Cuvinte cheie: societate informațională, economie informațională, managementul capitalului uman, întreprinderi de transport aerian.

Introducere. În prezent, este acceptat, în general, ideea precum că, începând cu sfârșitul secolului XX-lea, se înregistrează schimbări dramatice în structura economiei. Economia lumii este globalizată. Există tehnologii care pot schimba natura bio-socială a omului (ingineria genetică, clonarea etc.). Instituționalizarea unui spațiu informațional global oferă acces liber pentru fiecare la informațiile și cunoștințele acumulate. În acest sens, rolul capitalului uman în dezvoltarea socio-economică a societății este în continuă creștere. Societatea informațională, fiind un concept interdisciplinar, cu siguranță, interferează și cu dimensiunea capitalului uman.

O provocare a industriei transportului aerian este creșterea nivelului de siguranță și cerințele de calitate a capitalului uman la nivel internațional și cel al companiei. Astfel de cerințe sunt strâns legate cu dezvoltarea noilor tehnologii, care sunt un element-cheie al impactului societății informaționale.

Principalul scop al acestui articol este analiza impactului societății informaționale prin intermediul economiei informaționale, asupra gestionării capitalului uman al întreprinderilor de transport aerian.

Societatea informațională și economia informațională. Cercetări științifice în domeniul societății informaționale au fost realizate de către M. Castells, D. Bell, V.M. Geets, P.F. Drucker, Y. Hayashi, F. Machlup,

**THE IMPACT OF THE INFORMATION
SOCIETY ON HUMAN CAPITAL
MANAGEMENT (STUDY CASE: AIR
TRANSPORT ENTERPRISES)**

*Tetiana SHKODA, PhD,
National Aviation University, Kyiv, Ukraine
Anastasia ȘTEFANIȚA, junior scientific researcher,
Information Society Development Institute, RM*

Information society is a complex, interdisciplinary and actual concept with reference to the role of the technologies we use in all spheres of the life. The impact of the information society on human capital management is obvious as the technological tools are used daily for improvement the performance of the modern companies. In this article it is presented the analysis of international aviation enterprises' activity (case of Ukraine and Republic of Moldova) in the sphere of human capital management.

Key words: information society, information economy, human capital management, air transport enterprises.

JEL Classification: O32, O16, Q55, R4, R49, L93

Introduction. Nowadays it is generally accepted that from the end of the XX century occurred some dramatic changes in the structure of the economy. The world economy is globalized. There are technologies that can change the biosocial nature of man (genetic engineering, cloning, etc.). The institutionalization of a global information space provided free access of each individual to the accumulated amount of information and knowledge. In this regard, the role of human capital significantly increased in economic and social development. Information society being an interdisciplinary concept is linked to the human capital dimension, for sure.

The air transport industry is challenged by the growing safety and human capital quality requirements at the international and company level. Such requirements are closely connected with the development of new technologies as a key element of information society impact.

The key aim of the article is to analyze the impact of information society through information economy on human capital management of the air transport enterprises.

Information society and information economy. Scientific researches in the field of information society were made by M. Castells, D. Bell, V.M. Geets, P.F. Drucker, Y. Hayashi, F. Machlup, L.P. Pidoyomo,

¹ Bursier al Programului Lane Kirkland 2013-2014, Varșovia, Polonia, drd. post-doc./ Lane Kirkland Program Scholar 2013-2014, Warsaw, Poland, post-doctoral student.

² Bursier al Programului Lane Kirkland 2013-2014, Varșovia, Polonia, responsabil de relații internaționale la IDSI/ Lane Kirkland Program Scholar 2013-2014, Warsaw, Poland, responsible for international relations at IDSI.

L.P. Pidoymo, T. Umesao etc.

În literatura economică sunt câteva abordări privind definirea esenței societății informaționale, o descriere detaliată este prezentată în Tabelul 1.

T. Umesao etc.

In the economic literature there are several approaches that define the essence of information society, the detailed description of which is presented in Table 1.

Tabelul 1 / Table 1

**Abordări privind definirea esenței societății informaționale/
Approaches to defining the essence of the information society**

Denumirea abordării/ Name of approach	Reprezentanții/ Representatives	Principiul de definire/Principle of defining
Economică/ Economical	F.Machlup, M.Porat, D.Bell, V.M.Geets	Componenta economică este predominantă – o parte a sectorului informației (intangibile) în creșterea PIB-ului. / The economic component is dominant – a part of information (intangible) sector in GDP growth.
Informațională/ Informational	T.Umesao, Y.Hayashi, Y.Ito	Bazat pe teoria "explozia de informații", conform căreia cantitatea de informații existente în societate crește, ceea ce conduce la calități calitative în economie – societate informațională. / Based on the theory of "information explosion", according to which the amount of information, available to the society, increases, that leads to qualitative changes in the economy – information society.
Tehnologică/ Technological	A.S.Duff, S.Nora, A.Minc	Caracteristica importantă a societății informaționale este răspândirea tehnologiilor informației și comunicaționale. / The main characteristic of the information society is spreading information and communication technologies.
Sintetică/ Synthetical	C.Steinfield, J.L.Salvaggio	The basis is a separate group of "synthetic theories" that combine all the approaches listed above.

Sursa/Source: Elaborat de autori în baza articolului de Пидоймо Л.П., Бутурлакина Е.В. [6]./ Developed by the authors on the base of the article of Пидоймо Л.П., Бутурлакина Е.В. [6].

M. Castells, subliniind importanța unui nou mod de dezvoltare socială, arată că impactul cunoștințelor asupra cunoștințelor în sine reprezintă, în mod specific, principala sursă de productivitate [1].

Transformarea actuală a economiei mondiale este identificată cu o revoluție informațională sau de formare a economiei informaționale, care este asociată cu cantități tot mai mari de informații în lumea de astăzi. În era informațională, Internetul și industria tehnologiei informației sunt rapide și completează aproape toate sferele activității umane. Sub influența acestora totul devine „nou” - subiectul unor acțiuni globale, economie, politică, cultură, știință și artă [7].

În prezent nu există nici o limită în sens de comunicare, învățământ la distanță, administrare publică eficientă prin intermediul tehnologiilor, e-democrație, e-economie, e-afaceri ș.a.m.d

Capitalul uman în sistemul de tendințe ale relațiilor lumii moderne este prezentat în Figura 1.

După cum putem vedea, economia informațională, ca o dimensiune economică a societății informaționale, promovează dezvoltarea capitalului uman, stimulează intelectualizarea muncii cu ajutorul tehnologiilor inovatoare moderne.

Trebuie să recunoaștem că, în stadiul actual al globalizării managementului capitalului uman apare, în primul rând, în diferite domenii de activitate, precum și forme de organizare a diviziunii muncii la nivel mondial (GDL), afișare și ca urmare a unei astfel de afișare.

Schimbări semnificative în dezvoltarea diviziunii muncii la nivel internațional au avut loc la sfârșitul sec. al XX-lea. Sistemul economic internațional este încă sub impactul acestora la începutul secolului XXI-lea. Aceste modificări

M. Castells, underlining the importance of a new way of social development, points out that the impact of knowledge on the knowledge itself is specific as the main source of productivity [1].

The current transformation of the world economy is identified with an information revolution or the formation of the information economy, which is associated with increasing amounts of information in today's world. In the information age, Internet and information technology industry are rapidly and supplement almost all spheres of human activity. Under their influence everything now becomes "new" – the subject of planetary action, economics, politics, culture, science, art [7].

Today there are no limits in terms of communication, learning at the distance, efficient public administration via technologies, e-democracy, e-economy, e-business and so on.

Human capital in the system of modern world trends relationships is presented in Figure 1.

As we can see, information economy as an economic appearance of information society promotes the development of human capital, stimulates intellectualization of work with the help of modern innovative technologies.

We should admit that at the current stage of human capital management globalization appears first of all in different spheres of activity as well as organizational forms of global labor division (GDL) display and as a result of such display.

Deep changes in international labor division development happened at the end of 20th century. The international economic system is still under their impact at the beginning of the 21st century. These

au fost cauzate de o nouă etapă a revoluției științifico-tehnologic (STR) și au devenit factorul determinant în progresul producției globalizării sistemului economic, ce a urmat.

În astfel de circumstanțe, la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul sec. XXI-lea, GDL a devenit determinant în teoria și practica relațiilor internaționale de producție și una dintre megatendențele progresului economic internațional [2].

changes were caused by the new stage of scientific-technological revolution (STR) and become the factor of the further progress of production economic system globalization.

In such circumstances GDL in the late XX and early XXI centuries become determinative in theory and practice of international production relations and one of megatendencies of international economic progress [2].

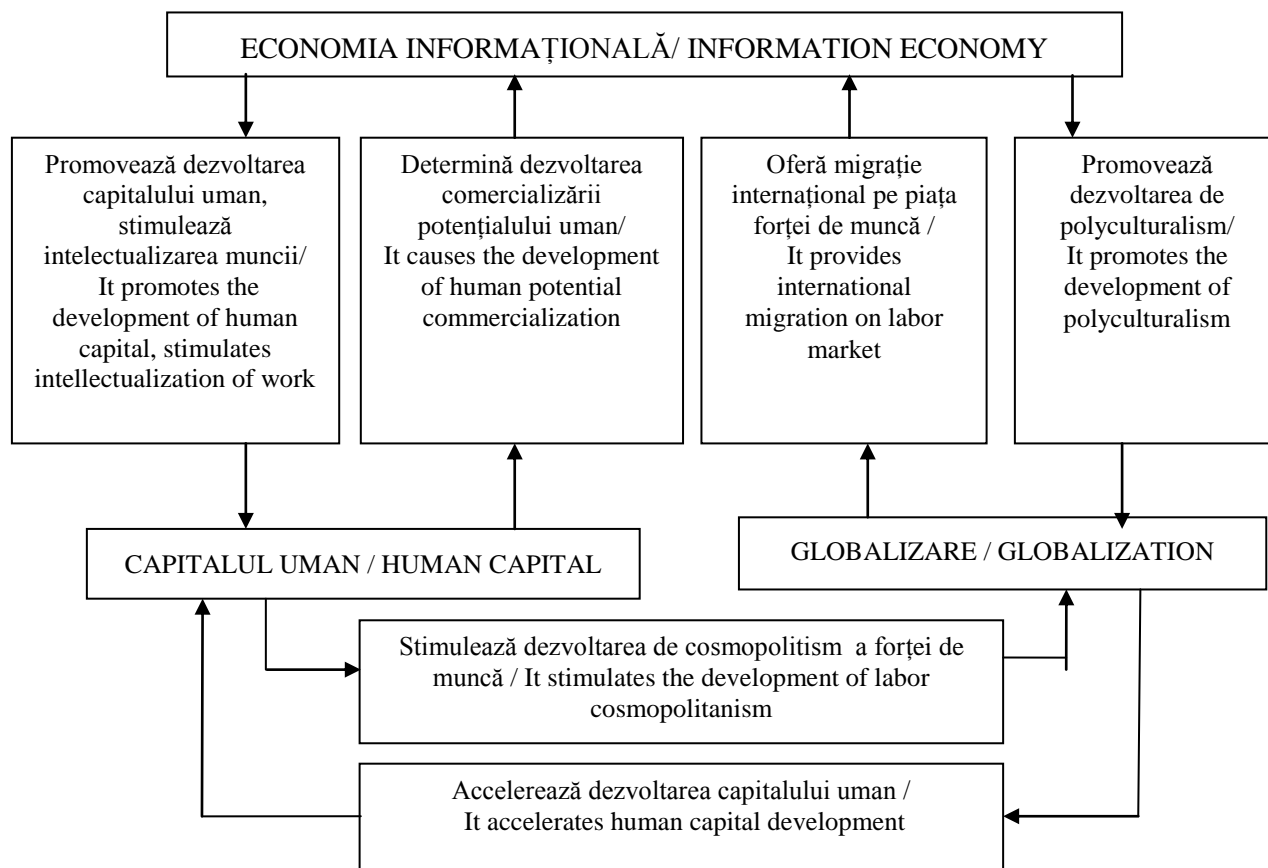

Fig. 1. Capitalul uman în sistemul de tendințe ale relațiilor lumii moderne/

Fig. 1. Human capital in the system of modern world trends relationships

Sursa/ Source: Elaborat de autori / Elaborated by the authors.

În prezent, tendința principală a GLD este noua diviziune internațională a muncii. Procesele economice au marcat puternic caracterul internațional. Se poate observa mobilitatea capitalului uman. Dezvoltarea acestui trend, pe de o parte, duce la creșterea interdependenței economice a comunității mondiale și dezvoltarea în continuare a cosmopolitismului forței de muncă, iar, pe de altă parte – la creșterea concurenței în materie de internaționalizare pe scară largă a activităților de producție, a celor științifice și tehnologice, precum și accelerează dezvoltarea capitalului uman.

Cercetări științifice în domeniul problemelor de capital uman au fost realizate de oameni de știință celebri, ca: G.S. Becker, T.W. Schultz, E. Denison, M. Juchnowicz, T. Listwan, Ł. Sienkiewicz, O.A. Grishnova, A. Ilyinsky, L. Mykhajlova, V. Antoniuk, T. Shkoda etc.

De perspectiva lucrătorului, ca și proprietarul capitalului uman, există patru sarcini în formarea și dezvoltarea de mai

Nowadays the main tendency of GLD is new international labor division. Economic processes have brightly marked international character. Human capital mobility can be observed. The development of this trend on the one hand leads to increasing the economic interdependence of the world community and further development of labor cosmopolitanism, and on the other – to increasing competition in terms of large-scale internationalization of production and scientific and technological activities, and accelerates the development of human capital.

Scientific researches in the field of human capital problems were made by such famous scientists, as: G.S. Becker, T.W. Schultz, E. Denison, M. Juchnowicz, T. Listwan, Ł. Sienkiewicz, O.A. Grishnova, A. Ilyinsky, L. Mykhajlova, V. Antoniuk, T. Shkoda etc.

From the perspective of the individual worker, as the owner of human capital, there are four tasks in the

departe a societății informaționale:

Crearea unui cadru juridic va îmbunătăți și proteja drepturile democratice actuale.

Stabilirea unor norme practice, care vor stimula oamenii să folosească noi tehnologii ale informației (menținerea calității, acces facil, tarife rezonabile).

Furnizarea de cunoștințe și reale oportunități egale pentru fiecare cetățean (locul de muncă, educație, sănătate, mediu, servicii etc.).

Garanții pentru produse și piețe în conformitate cu cele mai înalte standarde de calitate și protecția consumatorilor (proprietate intelectuală, standarde tehnice generale, alegerea de produse și servicii etc.).

Tehnologiile informației în managementul capitalului uman al întreprinderilor de transport aerian. Industria transportului aerian este unul dintre sectoarele de bază, strategice ale economiei oricărei țări. Industria capitalului uman are propriile caracteristici, și anume cele **generale** sunt:

- capitalul uman din sectorul transportului aerian ar trebui să fie folosit exclusiv pentru transportul aerian și acest lucru va contribui la creșterea productivității muncii și a producției întreprinderilor respective, pentru a îmbunătăți nivelul de siguranță a aviației;

- utilizarea capitalului uman va duce, pe viitor, la o creștere a câștigurilor (veniturilor) angajaților din acest domeniu;

- creșterea veniturilor și dezvoltarea tuturor abilităților, fizice și profesionale ale angajaților din sfera transportului aerian vor contribui la sporirea interesului acestora și a investițiilor în capitalul uman;

- sistemul eficient de gestionare a capitalului uman din sfera transportului aerian este un element esențial în procesul de management strategic al capitalului uman al întreprinderilor de transport aerian.

Caracteristicile specifice ale capitalului uman din companiile aeriene sunt următoarele:

- disponibilitatea standardelor internaționale de certificare a personalului aeronautic;

- necesitatea de a menține un nivel ridicat de calificare, care este asociat cu condițiile de muncă;

- cerințe stricte pentru starea fizică, morală și psihologică a personalului aeronautic;

- instruirea/formarea și calificarea profesională la un nivel înalt în centrele de simulare pentru piloți, conform graficului;

- nivel ridicat de risc pentru personalul aeronautic și cel administrativ, de gestionare, din cauza influenței factorului uman și necesitatea de conformitate cu standardele internaționale de siguranță a aviației.

Trebuie să recunoaștem unicitatea capitalului uman în transportul aerian. Personalul aeronautic poate fi, într-adevăr, folosit numai de către întreprinderile de transport aerian. Investițiile în capitalul uman realizate în sistemul eficient de management strategic al capitalului uman în întreprinderile de transport aerian va duce la o creștere a viitoarelor venituri.

Capitalul uman al întreprinderilor de stat de transport aerian depinde de deciziile autorităților aeronautice mondiale. Domenii cheie ale dezvoltării capitalului uman au fost luate în considerare la GAHC Summitul Asociației Internaționale de Transport Aerian (IATA) din 2011. Unul dintre aceste domenii discutate a fost implicarea personalului prin utilizarea la maxim

formation and further development of the information society:

Creating a legal framework that will improve and protect the current democratic rights.

Setting practical rules that will stimulate people to use new information technology (quality maintenance, easy access, reasonable rates).

Providing knowledge and real opportunities for every citizen (work, education, health, environment, services, etc.).

Guarantees of products and markets conformity to the highest standards of quality and consumer protection (intellectual property, general technical standards, choice of products and services, etc.).

Information technologies in air transport enterprises human capital management. Air transport industry is one of the basic, strategic sectors of any country's economy. This industry's human capital has its own characteristics, **general** ones are:

- human capital of air transport should be used only for air transport and this will help to increase labor productivity and production of air transport enterprises, for improvement of aviation safety level;

- use of human capital will lead to an increase in earnings (income) of employees of air transport in the future;

- increase of income and development of total skills, physical and professional abilities of air transport employees will contribute to the interest of employees and investments in human capital;

- effective system of human capital management of air transport employees is an essential element of strategic human capital management process of air transport enterprises.

The features of airlines human capital are the following:

- availability of international standards for certification of aviation personnel;

- necessity of maintaining a high level of qualification that is associated with working conditions;

- strict requirements for the physical, moral and psychological state of aviation personnel;

- retraining and qualification upgrading in the simulator centers for pilots according to the schedule;

- high level of risk of aviation and administrative-management personnel because of the influence of human factor and the need for compliance with international aviation safety standards.

We should admit uniqueness of human capital on air transport. The aviation personnel can really be used only by air transport enterprises. And investments in human capital made in the effective system of strategic human capital management of the air transport enterprise will lead to an increase in its future incomes.

The state air transport enterprises human capital depends on the decisions of the world aviation authorities. The key areas of the further human capital development were considered at International Air Transport Association (IATA) GAHC Summit 2011. One of questions discussed

a realizărilor din sfera tehnologiilor [3]. În acest sens, putem observa impactul direct al societății informaționale asupra capitalului uman al întreprinderilor de transport aerian.

Standardele internaționale de siguranță în domeniul aviației sunt conectate direct cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale. Personalul aeronautic și cel administrativ al companiilor aviatice are o muncă cu un nivel de risc ridicat din cauza combinării factorului uman și tehnologiile informației cu impact asupra dezvoltării.

Industria de transport aerian și guvernele lucrează împreună pentru a îmbunătăți siguranța prin asigurarea conformității la standardele Organizației Aviației Civile Internaționale (ICAO), prin creșterea participării la programe de audit, combaterea factorului uman și încurajând schimbul activ de informații în domeniul securității. Conform rezultatelor auditului realizat de Programul Universal de Audit de Supraveghere a Siguranței a ICAO (USOAP), aproximativ 41% din Standardele și Practicile Recomandate de ICAO (SARPs), nu au fost implementate efectiv la nivel global [4].

În ciuda acestui fapt, un număr semnificativ de accidente ar putea fi prevenite prin utilizarea celor mai noi tehnologii și proceduri de abordare. Aeronavele moderne au sisteme la bord, care pot exploata noile tehnologii, cum ar fi Navigația Bazată pe Performanță (PBN). PBN poate oferi beneficii de siguranță prin furnizarea de sisteme de navigație cu ghidare verticală și în locuri unde astfel de orientare nu există.

Eroarea de pilotaj în manipularea aeronavei este un factor care contribuie 20% din accidente [4]. De aceea, Inițiativa de Instruire și Calificare a IATA (ITQI) a dezvoltat o serie de programe-cheie de formare pentru piloți și tehnicienii de întreținere.

O altă problemă pentru capitalul uman din industria transportului aerian este oboseala echipajului. Diminuarea acestuia este un element important nu numai în gestionarea securității, dar și în managementul capitalului uman. IATA și ICAO determină procesul de standardizare a Sistemelor de Management al Riscului de Oboseală (FRMS). Acesta a fost adoptat de majoritatea Autorităților Aviației Civile. IATA a oferit o serie de ateliere de lucru FRMS regionale pentru a asigura punerea în aplicare a acestor sisteme esențiale de siguranță.

Trebuie să recunoaștem că toate inițiativele IATA și ICAO menționate mai sus sunt direcționate nu numai pentru siguranța pasagerilor, dar, de asemenea, pentru siguranța personalului aviației. Acestea sunt elementele cheie ale unui sistem global de gestionare a capitalului uman din aviație.

Întreprinderile de transport aerian din Ucraina și Republica Moldova încearcă să dezvolte capitalul uman prin educație externă în Centrul Regional European de Formare în Securitate și Centrul Aviației Engleze de Instruire. Aceste instituții sunt elemente ale Institutului ICAO, care este situat în Kiev, Ucraina. Pachetele Standardizate de Training bazate pe metodologia TRAINAIR sunt utilizate în Institutul ICAO pentru instruire ținând cont de particularitățile naționale. În 2012 – 12 specialiști în aviație din Republica Moldova și 1804 specialiști din Ucraina au fost instruiți la acest centru [5]. Mai multe informații detaliate sunt prezentate în Figura 2.

was participation of personnel by maximizing the use of achievements in technologies [3]. And here we can see the direct impact of the information society on labour of air transport enterprises.

International aviation safety standards are directly connected with the development of information technologies. Aviation and administrative-management personnel of aviation companies has a high level of work risk because of combination of human factor and information technologies development impact.

Air transport industry and governments are working together to improve safety by pursuing greater compliance with International Civil Aviation Organization (ICAO) standards, increasing participation in audit programs, tackling human factors, and encouraging greater sharing of safety information. But according to ICAO's Universal Safety Oversight Audit Program (USOAP) audit results, approximately 41% of ICAO Standards and Recommended Practices (SARPs) have not been effectively implemented on a global basis [4].

Despite this fact, a significant number of accidents could be prevented through the use of the latest technologies and procedures on approach. Modern aircraft have systems on board that can use new technologies, such as Performance-Based Navigation (PBN). PBN can deliver safety benefits by providing navigators with vertical guidance at locations where no such guidance exists.

Pilot error in handling aircraft is a contributing factor in 20% of accidents [4]. That's why IATA's Training and Qualification Initiative (ITQI) has developed a number of key training programs for pilots and maintenance technicians.

The other problem for air transport industry human capital is crew fatigue. Its mitigation is an important element not only in safety management, but also in human capital management. IATA and ICAO lead the standardization process of Fatigue Risk Management Systems (FRMS). It has been adopted by the majority of Civil Aviation Authorities. IATA has provided a number of FMRS regional workshops to ensure the implementation of these essential safety systems.

We should admit that all IATA and ICAO initiatives mentioned above are directed not only to passengers' safety, but also to aviation personnel safety. They are the key elements of a global aviation human capital management system.

Air transport enterprises in Ukraine and the Republic of Moldova try to develop their human capital by external education in European Regional Security Training Centre and Aviation English Training Centre. These institutions are the elements of the ICAO Institute which is situated in Kyiv, Ukraine. The Standardized Training Packages based on the TRAINAIR methodology are used in the ICAO Institute for training taking into account national peculiarities. In 2012 – 12 aviation specialists from Moldova and 1804 aviation specialists from Ukraine have been trained there [5]. The more detailed information is presented in Figure 2.

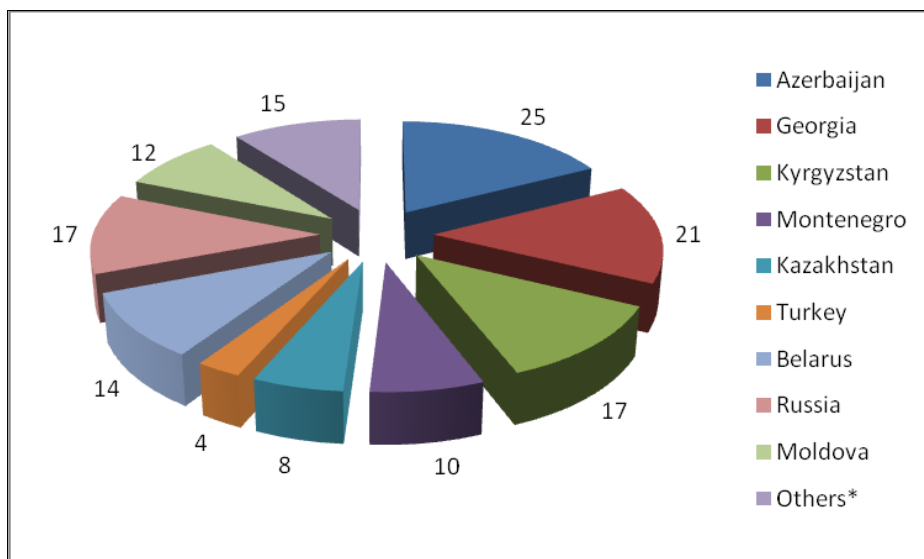

Fig.2. Specialiștii în aviație instruiți în cadrul Centrului Regional European de Formare în Securitate

Fig. 2. Aviation specialists trained in European Regional Security Training Centre

* Armenia, Bulgaria, China, Croația, Estonia, Jordan, Letonia, Lituania, Netherlands, Uzbekistan

Sursa/ Source: ICAO Institute Report - 2012, Kyiv, 2012.

De exemplu, Wizz Air, cea mai mare companie low-cost din Europa Centrală și de Est, investește în dezvoltarea capitalului uman. Echipa Wizz Air, la bord și la sol, împărtășesc aceeași pasiune pentru afacerea lor. Compania Wizz Air folosește standarde etice de nivel înalt, susținute de o abordare tip echipă/jucător în echipă. Astăzi, această companie are personal dedicat din diferite țări din toată Europa, inclusiv Franța, Ungaria, Germania, Republica Moldova, Olanda, Norvegia, Polonia, România, Marea Britanie, Ucraina, etc. Profesionalismul echipei Wizz Air este asigurată de instruirea modernă, în conformitate cu cerințele IATA și ICAO. Wizz Air are în prezent mai mult de 1600 de angajați [8].

Wizz Air a lansat, pe 24 septembrie 2013, două noi zboruri, din capitala Moldovei – Chișinău, spre Roma și Veneția. Piața de trafic aerian a Moldovei este în continuă creștere și poate beneficia enorm prin tarifele reduse pentru a atrage mai mulți pasageri. Moldova comercializează în principal cu Europa de Vest, unde, de asemenea, mulți cetățeni moldoveni lucrează. Aceste modificări sunt legate de faptul că Wizz Air este în căutare de piloți pentru bazele sale din România, care sunt foarte aproape de Republica Moldova.

Printre cerințele Wizz Air pentru funcția de Prim Ofițer [8] sunt:

- Dreptul nerestricționat de a lucra în România și în Uniunea Europeană;
- Pașaport românesc valabil;
- JAA/EASA licența de pilot [CPL cu teoria ATPL completat/ATPL];
- Aprobarea Multi Engine/Instrument Rating (IR/ME), cu cel puțin 3 luni valabilitate rămasă de la data aplicării;
- Cunoașterea limbii engleze la nivel fluent [Minimum nivelul 4 de cunoaștere a limbii engleze conform ICAO].

În cazul în care un pilot ar dori să se angajeze la compania aeriană, în conformitate cu aceste cerințe, el trebuie să primească certificatele internaționale de bază pentru piloți, care se bazează pe cunoașterea tehnologiilor informaționale

For instance, Wizz Air, the largest low-fare, low-cost airline in Central and Eastern Europe, invests in its human capital development. The Wizz Air team, on board and on the ground, share the same passion for their business. The Wizz Air company uses high ethical standards driven by an excellent team-player approach. Today, this airline employs dedicated staff from different countries all over Europe, including France, Hungary, Germany, Moldova, Netherlands, Norway, Poland, Romania, UK, Ukraine etc. Professionalism of the Wizz Air team is provided by modern training according to the IATA and ICAO requirements. Wizz Air currently employs more than 1600 people [8].

Wizz Air started on 24 September 2013 two new services from Moldova's capital Chisinau to Rome and Venice. Moldova's air traffic market has been growing steadily and will hugely benefit of stimulation of low air fares to attract more passengers. Moldova trades primarily with Western Europe where also many Moldovan citizens work. These changes are connected with the fact that Wizz Air is looking for pilots for its Romanian bases that are very close to Moldova.

Among the requirements Wizz Air for the position of First Officer [8]:

- Unrestricted right to work in Romania and in the European Union;
- Valid Romanian passport;
- JAA/EASA pilot license [CPL with ATPL theory completed/ATPL];
- Multi Engine/Instrument Rating endorsement (IR/ME) with at least 3 months validity remaining from the date of application;
- Fluent English [Minimum ICAO level 4 English Proficiency].

If a pilot would like to sell its human capital to the airline according to these requirements, he has to receive basic international pilots certificates which are based on

actuale din traficul aerian.

Concluzii. După cum putem vedea, tehnologiile au un rol important în procesul de gestionare a capitalului uman. Tehnologiile moderne, fără de care este imposibil să ne imaginăm astăzi toate sferele vieții noastre, au devenit instrumente confortabile și utile pentru managerii companiilor, cât și pentru angajați.

Implicarea personalului prin utilizarea la maxim a realizărilor în domeniul tehnologiilor a fost una dintre punctele-cheie ale Summitului Global IATA al Capitalului Uman în Aviație din 2011. Este reflexia impactului societății informaționale cu privire la intențiile autorităților internaționale din aviație de a îmbunătăți siguranța în aviație prin perfecționarea calității capitalului uman.

Pentru ambele țări ex-sovietice: Ucraina și Republica Moldova, sectorul transportului aerian a început să câștige mai multă importanță și relevanță în cadrul economiei naționale. De aceea, modul de valorificare a capitalului uman în acest domeniu trebuie să fie tratat cu o atenție deosebită.

Colaborările regionale și internaționale ale întreprinderilor de transport aerian sunt foarte utile din motive economice, cât și din perspectiva managementului capitalului uman. O astfel de colaborare la nivel regional este activitatea Centrului Regional European de Formare în Securitate și Centrul Aviației Engleze de Instruire. Această organizație ICAO utilizează tehnologii moderne în aviație pentru îmbunătățirea calității capitalului uman, a specialiștilor în aviație din diferite țări europene.

De asemenea, trebuie să admitem exemplul companiei aeriene Wizz Air, care oferă serviciile sale în mai multe țări europene, inclusiv Ucraina și Republica Moldova. Această companie aeriană investește în dezvoltarea capitalului uman și încearcă să atragă profesioniștii din domeniul aviației, care sunt gata de a-și dezvolta potențialul. Deținătorii licenței de pilot JAA/EASA trebuie să îndeplinească cerințele internaționale stricte, inclusiv cunoașterea tehnologiilor moderne în domeniul aviației.

Discuțiile ulterioare pot fi realizate în domeniul culturii în siguranța aviației. Acest concept domină în prezent în sfera transportului aerian.

the knowledge of current information technologies in air traffic.

Conclusions. As we can see the technologies play an important role in the human capital management process. It is impossible to imagine today all spheres of our life without modern technologies which became comfortable and useful tools for companies' managers, as well as for employees.

Involving personnel by maximizing the use of achievements in technologies was one of the key points of IATA Global Aviation Human Capital Summit 2011. It is the reflexion of information society impact on international aviation authorities' intentions to improve safety in aviation by human capital quality improvement.

In both ex-soviet countries: Ukraine and the Republic of Moldova the air transport sector started to gain more importance and relevance within national economy. That's why the way of human capital value in this field must be treated with a special attention.

Regional and international collaborations of air transport enterprises are very useful from the economic reasons, as well from the human capital management perspective. Such collaboration at the regional level we can see in the activity of European Regional Security Training Centre and Aviation English Training Centre. This ICAO organization uses modern technologies in aviation for improving human capital quality of aviation specialists from different European countries.

We should also admit the example of Wizz Air airlines, which provides its services in many European countries including Ukraine and the Republic of Moldova. This airline invests its human capital development and tries to attract aviation professionals who are ready to develop their human potential. The owner of JAA/EASA pilot license has to satisfy the strict international requirements including the modern aviation technologies knowledge.

The further discussions can be provided in the field of culture in safety of aviation. This concept dominates nowadays in the air transport sphere.

Referințe bibliografice / References

1. CASTELLS, M. *The Rise of the Network Society: The Information Age: Economy, Society and Culture*. Vol. I. Cambridge: Blackwell Publishers, 1996. 556 p.
2. ФЛІППЕНКО, А.С. Методологічні засади міжнародної економічної політики. В: Економіка і управління. Київ, 2010, № 3, сс. 12-14.
3. GIANASSO, G. *Human Capital opportunities and challenges in aviation*. Human Capital Summit. Global Aviation. Singapore, 2011. 28 p.
4. INTERNATIONAL AIR TRANSPORT ASSOCIATION. Annual Review 2012. [accesat 27 iulie 2013]. Disponibil: <http://www.iata.org/about/Documents/annual-review-2012.pdf>
5. ICAO Institute. Report - 2012. Kyiv, 2012. 20 p. [accesat 26 octombrie 2013]. Disponibil: <http://icao.nau.edu.ua/eng/index.php>
6. ПИДОЙМО, Л.П., БУТУРЛАКИНА, Е.В. Сущность категорий «информационное общество», «информационная экономика» [accesat 26 octombrie 2013]. Disponibil: <http://econ.vsu.ru/downloads/pub/seconomic/4/pidoymo.pdf>
7. SOBOLI, O. Individual freedom in information society: first paper. In: Philosophical thought. 2002, no. 4 (4), pp. 36-37.
8. Wizz Air Official Site [accesat 29 octombrie 2013]. Disponibil: http://wizzair.com/en-GB/about_us/company_information

Recomandat spre publicare: 18.12.2013